

Jójjetek

12. évfolyam, 2. szám.
1959. február.

Barth Károly levelei

Barth Károly, a világszerte nagy tekintélynek örvendő bázeli dogmatikus, a múlt évben levelet intézett egy Keletnémetországban élő lelkészhez. A levél füzet formájában is megjelent. ¹⁾ Kitér belőle, hogy a lelkész, kinek a levél íródott, kérdéseket intézett Barth Károlyhoz a Keletnémetországban élő keresztyének néhány problémájával kapcsolatban.

E problémák számunkra nem idegenek. Ellenkezőleg! Nagyon jól ismertek.

Barth Károly levelei sem ismeretlenek számunkra. Még mindig bennünk ég az a megdöbbenés, amelyet 1948 májusában írt nyílt levele ²⁾ Magyarországon kiváltott. Mi nem tehetjük meg, hogy ne vonjunk párhuzamot e két levél között. Talán jó lenne ha Barth eme legutóbbi levelének bírálói ³⁾ szintén felütnék az ő e tárgyra vonatkozó publikációit 1948 és 1949-ből. ⁴⁾

★

Mi az egyház feladata a vasfüggöny mögött?

Barth szerint az egyház feladata és annak betöltése tekintetében nincs különbség Kelet és Nyugat, kommunizmus (melyet ő gyakran szocializmusnak nevez) és kapitalizmus között. Az egyház feladata a Krisztus visszatérésének váradalmában élve, Őt követve, Róla vallást tenni. Minden, ami ezen a szigorúan elhatárolt területen kívül fekszik, másodrangú jelenség. A szabadság problémája számára nem igazi probléma. A formák, melyben a keresztyénség él — keresztség, konfirmáció, ünnepek —, szintén másodlagos jelentőségűek. Az egyház feladata, hogy a változások közepette ilymódon a lényegeset a lényegtelenről meg tudja különböztetni. Ha az egyház ezt teszi, jó úton jár. Minden, ami mások szemében „visszavonulásnak” tűnnek, ilymódon az egyház, az igazi egyház, terjeszkedését jelentheti.

Abban az államban, melybe Isten bennünket helyezett, kell Őt követnünk. Ez az állam — bármily rossz legyen is az — biztosítja a rendet. Érette imádkoznunk kell.

Az egyháznak nincs semmiféle nyilvánosságra való igénye („Öffentlichkeitsanspruch”). Csupán el kell fogadnia azokat a lehetőségeket, melyek neki adattak, mert Isten rendelte azokat.

Mindaz azonban nem jelenti Barth szerint, hogy az egyház mindenféle politikai irányzattal együtt mehetne. Az egyháznak függetlennek kell lennie. Nem szabad sem „jobbra” sem „balra” fordulnia, hanem — a Biblia szavaival élve — szüntelen Jeruzsálem felé kell tekintenie.

Ha az egyház ilymódon él, ilymódon vesz részt

az állami életben, akkor világos lesz számára, mikor kell nemet és mikor kell igent mondania. Mert a döntéseknek nem előre megszabott irányelvek szerint kell történniök, hanem „itt és most”, az adott konkrét szituációban Isten Igéjére és csak arra figyelve, Krisztuson csüngve, esetről esetre.

★

Barth Károly 1933, Hitler uralomrajutása után igen nagy szerepet játszott a német egyházi életben. Visszatarthatatlan erővel és hévvel, megalkuvást nem ismerve állt ki újra és újra a nemzeti szocializmus al szemben. Levelei és útmutatásai a háború előtt és alatt ilymódon nagy jelentőséggel bírtak a nyugateurópai egyházak számára.

Annál nagyobb meglepődést és megdöbbenést okozott Barth a háború után a kommunizmussal és az orosz megszállás alatt élő egyházak helyzetével szembeni állásfoglalásaival. Míg ő ugyanis a nemzeti szocializmussal szemben a legélesebb ellenállást hirdette, (látszólag?) pontosan az ellenkezőjét tanácsolta a Vasfüggöny mögött élő keresztyéneknek 1945 után.

Barth nem csupán a fentebb röviden vázolt gondolatokat fejtette ki előadásaiiban, cikkeiben és nyílt leveleiben. Magyarországra küldött levelében nyíltan Bereczky Albert püspökké választása mellett állt ki. Legutóbbi levelében pedig — annak ellenére, hogy a keletnémet lelkészeket az államhatóságok által kért loyaltási nyilatkozat szövegét nem ismeri — a címzettnek azt a tanácsot adja, írja alá ezt a nyilatkozatot nyugodtan, mert hiszen a loyaltás nem jelent kritikátlanságot, s nem jelenti a rendszer alapjául szolgáló ideológia elismerését ⁵⁾.

Azokkal szemben, akik Barthnak szeméretetik, hogy mennyire eltért mai álláspontja attól, amelyet a nemzeti szocializmussal szemben elfoglalt, azt feleli, hogy a nemzeti szocializmus egyféle misztikus vallásos varázserő volt, mely keresztyén formákat igyekezett felvenni, a keresztyénséget meg akarta hamisítani. Megejtő kísértés volt tehát a keresztyén ember számára. Ezért volt szükség vele szemben keresztyén hitvallásra és kiállásra. A kommunizmus más. A kommunizmus nem akar a keresztyénség álarca mögé bujni. A kommunizmus nem keresztyén-ellenes — mondja Barth —: a kommunizmus egyszerűen istentelen, atheista, egyszerűen nem-keresztyén. ⁶⁾

Vajjon így van ez valóban?

Sajnos félünk, hogy igazuk van azoknak, akik állítják, hogy Barthnak a kommunizmus-

Imádság a Szentlélekhez.

Atyának, Fiúnak szerelme,
Árváknak, özvegyeknek bírása,
Bajvívóknak biztatója,
Christusnak ujja,
Drágalátos jutalom,
Élő víz,
Fiuságnak lelke,
Gyönyörűséges gazdagság,
Hívesítő szellő,
Igazságra igazgató,
Kísértetekbe esteknek erősítője,
Lelki jóillatú kenet,
Mennyei oltárról vétegett élő tűz,
Nálunk lakozó kedves Vendég,
Örömmel és vigasságnak Olaja,
Poenitentiára felszerkentő,
Romolhatatlan mag,
Szemgyógyító ír,
Vigasztalója szomorúaknak,
Záloga a megígértett mennyei örökségnek, — hálat adok én. Tenéked.

(Ismeretlen szerző: Arany Tem-jénező... imádságokkal teljes szép könyvetske. 1701.)

ról alkotott véleményét más, nem teológiai motívumok színezik és határozzák meg.

Mert miért lenne szüksége a kommunizmusnak a „békepapokra”, azokra az álteológusokra akiket a keresztyénség nyakára ültettek, hogy kibékítsek és összhangba hozzák a keresztyénséget a kommunista, dialektikus, történelmi materializmussal? Vajjon miért szorítja ki a kommunista kormány a keresztyéneket mindenütt és miért alkalmaz szankciókat azok ellen, aki templomba járnak és gyermeküket keresztyéni szellemben nevelik? Vajjon miért tesz meg mindent, hogy az egyházak vezetőségébe a 20-ik század véletekig perfekcionált terroreszközei felhasználásával a maga kollaboránsait ültesse be?

Vajjon igaz-e mindez?

Ha pedig igaz, vajjon helyes-e Barth kiindulópontja, hogy a kommunizmus csupán egyféle közömbös, neutrális atheizmus, mely nem kíván a keresztyénség mezébe bujni, s nem keresztyén-ellenes?

Sajnos úgy látjuk, a tények azt bizonyítják, hogy Barth eme kiindulópontja nem egyezik meg a valósággal.

★

Barth teológiai probléma-állítása magában véve igen érdekfeszítő. Sőt tovább megyünk! Meg vagyunk győződve arról, hogy Barth Károly az egyház és az állam viszonyának teológiai, tudományos vizsgálatával valóban hozzájárult ahhoz, hogy az egyházak — mind Nyugaton,

mind Keleten — a maguk állásfoglalásai meghatározásánál mélyebb eszmélkedésre képesek és készek mint azelőtt.

A mi számunkra azonban nem világos az, hogy Barth, aki oly nagy súlyt vet az „itt és most” konkrét élethelyzetének jelentőségére, miként adhat konkrét tanácsot azoknak, akiknek a konkrét életében ő nem osztozik. Barth ezt valóban megtehetette annakidején, a német egyházi harc folyamán. A problémákat akkor közvetlen élményből, nem pedig mint szemlélő ismerte. Hogy tudja azonban Barth megítélni a való, konkrét tényeket a Vaszfüggöny mögött élő keresztyénség életében, míg ő Bazelben írja nagy művét, dogmatikáját? Honnét tudja ő, hogy Bereczky Albertet kell-e püspökké választani, vagy valaki mást? Honnét tudja ő, hogy egy keletnémet lelkésznek alá kell és lehet-e írnia az általa (Barth által) nem ismert loyaltitási nyilatkozatot?

Az első volt számunkra a fogcsikorgató kérdés 1948-ban Budapesten. A második a kérdés számunkra ma, mikor Barth legújabb levelét olvassuk.

Barth Károlynak csak akkor lenne joga ezekről a kérdésekről írni, ha egyszer s mindenkorra egész családjával, könyvtárával, mindenével elköltöznék Keletnémetországba, lemondana svájci állampolgárságáról és felvenné a keletnémet nemzetiségét s mint névtelen, egyszerű lelkész dolgoznék és küzdene évek során keresztül a maga gyülekezetében. Keletnémetországot csak azért említjük, mert Barth anyanyelve német. Ugyanúgy beszélhetnénk azonban Csehszlovákiáról, Erdélyről, Lengyelországról, vagy a Balti államokról is — Talán némelyek hajlamosak lennének azt mondani, hogy ez olcsó érv. Mit tegyünk azonban, ha — Barth kiindulópontját figyelembevéve — úgy látjuk, ezzel lehet csak világosan kifejezni, amit gondolunk? Barth leveleiben konkrét tanácsokról van szó, konkrét kérdésekben. Mivel Barth a címzettek konkrét élethelyzetében nem osztozik, neki, aki ezen konkrét élethelyzetek átütő jellegének, az „itt és most” jelentőségének, oly nagy szerepet tulajdonít, nézetünk szerint jobb lett volna tartózkodnia e konkrét tanácsoktól.

★

Barth keletnémet levelének van egy oldala, amely mellett úgy érezzük, nem mehetünk el szó nélkül. Gondolunk itt azokra a gyakorlati politikai kijelentésekre, amelyek a maguk demagógikus jellegével kongó frázisokként csengenek a keletnémet levél egészében. Van abban valami lehangoló, ha egy Barth Károly tollából olvassuk: vajjon azok, akik Keletnémetországban a mai rezsim ellen imádkoznak, nem félnék-e, hogy Isten meghallgatja kívánságukat, s egy reggel az „egyiptomi húsos fazekaknál” ébreszti fel őket „mint olyanokat, akik az amerikai életformára vannak kötelezve”? Ki van itt Nyugaton és miféle életformára kötelezve? S ha az életforma, melyben környezete él, nem tetszik, ki akadályozza meg abban,

hogy a világ másik végére, egy csendes-óceáni szigetre vagy az őserdők mélyére költözzék? — Senki.

Számunkra nem világos és Barth nem magyarázza meg egy szóval sem levelében, hogy miféle teológiai kapcsolat van az egyház feladatáról vallott felfogása és az Észak-Atlanti Szövetség, vagy a német újrafelfegyverkezés stb. ellen irányuló kijelentései között. Amíg pedig ezt a logikus, teológiai kapcsolatot nem látjuk, nem mondhatunk mást, mint hogy itt olyasvalamit kínál nekünk a teológia tálcáján, ami más mint teológia.

Ha dogmatikát akarunk tanulni, útunk minden bizonnyal Bazelbe is elvezet. De Bazelbe azért megyünk, hogy teológiát tanuljunk. Ha Barth Károlynak egy „harmadik utas” Európa-politika lebeg a szeméi előtt⁸⁾, erről esetleg szívesen olvasunk tőle kuriózumképpen egy formális politikai cikket. Sajnáljuk azonban, ha ő a maga politikai elképzeléseit mint teológiai igazságokat tárja fel olvasóinak.

★

Barth Károlyt sokan kritizálták és kritizálják fent említett állásfoglalásaival kapcsolatban. Mi természetesen nem ismerjük valamilyen bírálatot. Azoknak, melyeket ismerünk, megvan azonban nézetünk szerint az a hibájuk, hogy Barthot nem a maga álláspontjából igyekeznek megérteni.

Niebuhr, az ismert amerikai teológus a magyar forradalom után felszólította Barthot, hogy íme, most nyilatkozzék a magyarországi kérdésekkel kapcsolatban. Meg kell itt mondanunk, hogy nézetünk szerint Barthnak a maga álláspontjáról nézve igaza volt, amikor nem reagált Niebuhr felhívására.

Neki azok után, amit mondott, nem volt mit mondania.

Mondanivalója akkor lett volna, ha a kommunizmus és a keresztyénség viszonyáról alkotott képe alapján változott volna meg. Erről azonban nyilván nem volt szó!

Nincs teljesen igaz az azoknak, akik Barth Károlynak azt vetik a szemére, hogy a kollaborációt segíti elő a csatlós államokban. Barth kiindulópontja u.i. az egyház teljes függetlensége a maga speciális feladatában és annak a területén.⁹⁾

Mi meg vagyunk győződve arról, hogy ha Barth maga is ott élne a Szovjetunió egyik csatlós államában, soha nem lenne kollaboráns. Igaza van azonban e bírálatnak annyiban, hogy Barth a maga konkrét tanácsaival zavart idéz elő a keresztyének körében a vaszfüggöny mögött. Ilymódon szabadabb utat nyerne azok, akikben meg van a kollaborációra való hajlam. Nézetünk szerint Barth Károlynak erre is kellene gondolnia levelei megírásakor és publikálásakor.

★

A fenti sorokat nehéz szívvel írtuk. Úgy éreztük azonban, hogy ki kellett egyszer mondani e gondolatokat, melyek nagyrésze 1948 májusa óta némán égett sok-sok magyar re-

formátus lelkében¹⁰⁾ — s köztük Barth Károly sok-sok ismert vagy ismeretlen tisztelője és barátja lelkében. Magyarországon azonban 1948-ban is terror volt, s ma is terror van. Számítatlan megdöbbsent levél és cikk maradt akkor megíratlan. Barth Károly megírhatta nyíltan nyílt levelét Bazelből. Ki válaszolhatott volna arra ugyanúgy Budapesten?

★

Mit kell tennie az egyháznak a vaszfüggöny két oldalán?

Jézus Krisztust követni nap, mint nap, óráról órára, szüntelen. A nehézségek, a kísértések mások keleten, mint nyugaton.

Ha azonban az egyház Krisztusra néz, akkor meg tudja különböztetni a lényegeset a lényegtelenről, a hit útját a hitelenség útjától. Keleten és nyugaton, északon és délen.

S ezért nem is kell Bazelba mennie.

1/ Brief an einen Pfarrer in der Deutschen Demokratischen Republik, Zürich, 1958.

2/ Ld. a Christliche Gemeinde im Wechsel der Staatsordnungen, Dokumente einer Ungarnreise 1948, Zürich, 1948 c. füzetben 71. sk. ll.

3/ Ld. pl. Max Schoch: Karl Barth und der Kommunismus, Neue Zürcher Zeitung, 1958. dec. 17.-i szám, 4. sk. ll. és Propst D. Hans Amussen: Karl Barth und sein Zonenbrief Christ und Welt, 1958. nov. 27.-i szám, 6. l.

4/ Ld. a 2. jegyzetben említett füzetet és Die Kirche zwischen Ost und West, München, 1949.

5/ Brief an einen Pfarrer ... (i.m.) 30. sk. ll.

6/ Die Kirche zwischen Ost und West, 15 l.

7/ Brief an einen Pfarrer ... (i.m.) 32. l.

8/ Ld. Die Kirche zwischen Ost und West (i.m.), 18. l.

9/ Erre különösen jellemző Barthnak a magyarországi kérdéssel kapcsolatban Brunner ellen írt nyílt levelének utolsó mondata: „A magyarok — de nem csupán a magyarok — számára minden attól függ, hogy az egyház, nem elvekhez, hanem Urához ragaszkodván, ma a saját útját keresi-e és találja-e meg, s ilymódon mind a beszédnek, mind a hallgatásnak az idejét s a Prédikátor könyve 3. részében említett többi rendelt időket a maguk különbözőségében szabadon lesz-e képes megválasztani, anélkül, hogy eközben engedje magát zavarni bármiféle törvény által, amely nem az Evangélium törvénye. (Es wird für die Ungarn, aber nicht nur für die Ungarn, alles davon abhängen, ob die Kirche, nicht an Prinzipien, sondern an ihren Herrn gebunden, heute ihren eigenen Weg suchen und finden und also auch die Stunden des Redens und die Stunden des Schweigens und die anderen Pred. 3. erwähnten Stunden in ihrer Verschiedenheit frei zu wählen lernen wird, ohne sich dabei durch irgend ein Gesetz, das nicht das des Evangeliums wäre, verwirren zu lassen. (Christliche Gemeinde ... (i.m.), 70. l.)

10/ Az 1948-ban írt levél címzése így hangzik: „A Magyarországi Református Egyházban levő barátainknak”. (An meine Freunde in der Reformierten Kirche von Ungarn).

Kommunista „tíz-parancsolat” Kelet-Németországban. Kelet-Németországban a legutóbbi partnapon Ulbricht új „tízparancsolatot” hirdetett ki a bibliai tízparancsolat „pótlására”.

Konfirmáció és avatás. Az Evangélikus Lutheránus Egyház Szászországban újból szabályozta a konfirmációi oktatás ügyét. A zsinat továbbra is megmarad azon az elvi állásponton, hogy a konfirmáció és a kommunista „ifjúsági avatás” egymással összeegyeztethetetlen. Mégis a jövőben a konfirmációi oktatáson való részvételt lehetővé teszik azoknak is, akik a kötelező avatáson átmentek ugyan, azonban az egyházi életben való rendszeres részvétel által bizonyosságát adják annak, hogy a gyülekezetnek élő tagjai kívánnak lenni.

Az Unio Evangéliumi Egyház Tanácsa levelében arra hívta fel a Kelet-Németországban működő lelképásztorokat, hogy ne hagyják el gyülekezetüket. Az anyagi és lelki szükség-helyzet, amelybe a lelképásztorok kerültek, többeket arra kényszerít, hogy gyülekezetükből elmeneküljenek. Habár a Tanács ezt a szükség-helyzetet ismeri, megérti, mégis azon a véleményen marad, hogy a lelképásztor önkéntes eltávozása a gyülekezetből ellenkezik azzal a fogadalommal, amelyet beiktatása alkalmával letett.

A Bereczky Albert lemondásával megüresedett püspöki állásra az egyetlen jelölt Szamosközi István volt, aki ilymódon meg is választatott.

Kibédi Varga Sándor, müncheni egyetemi tanár, lapunk munkatársa, megküldte „Das Wesen des Ungartums” c. tanulmányát a világhírű orvos-misszionáriusnak, Albert Schweitzernek. Albert Schweitzer szívélyeshangú levelében köszönte meg a tanulmányt, melyből „sokat tanult”; egyúttal megemlíti, hogy a strassburgi Collegium Wilhelmianumban, melynek 1900 körül ő volt az igazgatója, mindig voltak magyar protestáns teológusok is.

Nyugat-Németországban a Bibliatársaságok 1957-ben 86.975 teljes bibliát, 83.714 Újszövetséget és 129.483 biblia-részletet terjesztettek el. Míg régebben nehéz volt papírhoz jutni a Biblia kinyomtatására, jelenleg a szükségletet teljesen tudják fedezni.

IGE

„Megjelent az Isten idvezítő kegyelme minden embernek, amely arra tanít minket, hogy megtagadván a hitetlenséget és a világi kívánságokat mértékletesen, igazán és szentül éljünk, a jelenvaló világon: várván ama boldog reménységet és a nagy Istennek és megtartó Jézus Krisztusunknak dicsősége megjelenését; Aki önmagát adta miértünk, hogy megváltson minket minden hamisságtól és tisztíson önmagának kiváltképpen való népet, jó cselekedetekre igyekezőt.” (Titus 2: 11–14.)

Csodálatos szépségű és mély jelentésű ige ez, amelyet Pál apostol Titusnak, lelki gyermekének írt. Az evangélium dióhéjban. Mégis milyen sokszor értették és magyarázták félre ezt az ígét. Nem mintha önmagában véve homályos és nehezen érthető lenne, hanem mert az ember természetétől fogva hajlandó arra, hogy az ígét a saját szíve sugallatai és gondolatai szerint értelmezze. Sokan azt vélik, hogy Pál apostol ezzel az ígével az általános kegyelem tanát hirdeti: „Megjelent az Isten idvezítő kegyelme minden embernek...” Itéletről nem szól, csupán kegyelemről, amely kivétel nélkül minden embernek megjelent. Ebből aztán hamar azt a következtetést vonják le, hogy tehát minden ember idvezül. Ez a tan azonban ellenkezik a Szentírással, amely határozottan szól kiválasztásról és elvetésről, itéletről és kegyelemről.

Hogy értjük akkor ezt az ígét? Az Úr Jézusban Isten idvezítő kegyelme jelent meg ebben a világban. Ez minden kétségen felül áll. Kegyelem az, hogy Isten lehajolt a Tőle elfordult és bűnbe esett emberhez és Szent Fiát az Úr Jézus Krisztust küldte hozzá. Ez a kegyelem idvezítő, azért jött erre a világra, hogy megkeresse és megtartsa, ami elveszett. Azért jön most is hozzánk, hogy idvességre vezessen minket.

Azonban azt kérdezem Tőled Testvér, vajjon az Úr Jézus Krisztusban megjelent kegyelem idvességet hozott Heródesnek? Pilátusnak? Judásnak is? Mindazoknak, akik hitetlen és istentelen életük bizonyossága szerint mintegy lábbal tiporják Krisztus kiontott vérért? Nem, nem és nem! A Szentírás világosan tanítja, hogy aki nem születik újjá a Szent Lélektől, az nem mehet be az Isten országába. Krisztusba vetett igaz hit nélkül senki sem idvezül. Az ige helyes megértésére — úgy gondolom — egy természetből vett kép vezethet el minket. Amikor a nap feljön az égre, akkor megjelenik minden ember számára. Azonban mit használ az a vaknak? Látja ő a fénylő nap világosságát? Nem. Így van ez a lelki világban is: Krisztusban az igazság napja jelent meg és fénylik ebben a világban. Akiknek nyitott szemük és hívő lelkük van, meglátják benne Idvezítőjüket és örvendeznek Benne; mint Simeon, Anna, a tanítványok és a hívők. Akik azonban szemüket és szívüket bezárják Előtte és hitetlenül elfordulnak Tőle, azok továbbra is lelki sötétségben és Isten ítélete alatt maradnak. Az Úr maga mondta, „hogy a világosság e világra jött és az emberek inkább szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert az ő cselekedeteik gonoszak valának” (János 3; 19.). Eppen a világosság, a nap megjelenése hozza nyilvánosságra a különbséget aközött akinek látó szeme van és aki vak. Így a Krisztusban megjelent idvezítő kegyelem elválasztja a hívőket a hitetlenektől. Te melyik oldalon állasz, Testvér? Nézd: a kegyelem nem válogat. Megjelent minden embernek, férfinak és nőnek, öregnek és fiatalnak, szolgának és szabadnak egyaránt. Mindeki, aki hiszen, idvezül.

Ez az idvezítő kegyelem nem úgy jelent meg, mint valami villámlás, amely egy pillanatra vakító fénybe borítja az egész környéket, de

azután ellobban és a sötétség annál nagyobb lesz. Az Úr Jézus mennybemenetele után is velünk marad Igéje és Szent Leike által. Áldott jelenlétét és hatását érezteti. Ezt a munkáját így írja körül az apostol: „tanít minket”. Tulajdonképpen: „nevel minket”. Ez az isteni pedagógia. Amint lelkiismeretes szülők gyermekeiket illendő nevelésben részesítik, mivel az nélkülözhetetlen az életre, éppenúgy neveli, tanítja a mennyei Atya is gyermekeit, felkészíti őket az életre. Meglepő, hogy itt a kegyelem tanít, nem a törvény. A kegyelem u.i. nem törli el a törvényt, hanem magába veszi. Krisztusban megjelent az idvezítő kegyelem és Ő egyúttal a mi legfőbb Tanítónk és Profétánk, Aki Isten országának a törvényeit kihirdeti és magyarázza. Aki Igéje és Szent Leike által Tegyed is, Testvér, nevelni, tanítani akar. Óréa hallgass.

Ennek az isteni nevelésnek van egy negatív és egy pozitív része. Negatív arra tanít minket, hogy a hitetlenséget és a világi kívánságokat tagadjuk meg. Mindkettő természetétől fogva hozzátapad az emberi lélekhez. Ettől kell megváltatnia. Pozitív nevel minket arra, hogy mértékletesen, igazán és szentül éljünk. Mértékletesen önmagunkra vonatkozóan; azaz ételben, italban, ruházkodásban és pihenésben, egyszóval mindenben Isten mértéke szerint éljünk. Igazán, ez a felebarátunkkal való viszonyunkat szabályozza. Nem szabad felebarátunk hátrátételével magunknak előnyt, az Ő megkísérelésével magunknak hasznot szerezni, hanem igazán, vagyis e törvény szerint élni: „Szeresd felebarátodat, mint magadat”. Szentül, ez az Istennel való kapcsolatunkat illeti. A hit és engedelmség útján törekedni Istenet egyre jobban megismerni, Őt mindenek felett szeretni és Neki szolgálni. „Szentek legyetek, mert Én szent vagyok” — mondja az Úr.

Igy kell ez legyen már e jelenvaló világon. Isten azt akarja, hogy az Ő gyermekei már kesítsd.

ezen a világon úgy éljenek, mint az Ő országának a polgárai. A hitélet nem korlátozható a belső szobára, a vasárnapokra, hanem magában foglalja az élet egész tartamát és minden területét. Azaz a munkahelyeden, az irodában, a gyárban, a háztartásban, az emberekkel való érintkezésben mindenkor és mindenütt lássék meg Rajtad, hogy te valóban keresztyén vagy.

Ez az idvezítő kegyelem csodálatos perspektívát nyit meg Isten népe előtt. Az apostol ezt két gondolatban fejezi ki: boldog reménység (ami a feltámadásra és az örökéletre vonatkozik) és Krisztus megjelenése (azaz: visszajövetele). E kettő összefügg egymással. Aki Krisztusban hisz, az általment a halálból az életre, az nem retteg az itélettől, hanem felemelt fővel várja Krisztus visszajövetelét, tudva, hogy az neki tökéletes váltságot és idvességet hoz és megnyitja előtte a mennyei Jeruzsálem gyöngy-kapuját. Akkor meghallja majd a hívó szót: „Jertek, én Atyámnak áldottal, és örököljétek az országot, amely tinektek készítettett...” Él-e ez a reménység a Te szívedben is?

Hogyan juthatunk mindennek a birtokába? Krisztus áldozata által. Aki önmagát adta értünk, hogy megváltson minket minden hamisságtól és tisztíson önmagának kiváltképpen való népet, jócselekedetre igyekezőt. Kiváltképpen való: kiválasztott, saját, tulajdon. Amint a Káténk mondja: „mind testestől, mind lelkestől, úgy életemben, mint halálomban nem a magamé, hanem az én hűségem megváltómna a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok. Aki az Ő drága vérével... engem az ördögnek minden hatalmából megszabadított...” A jócselekedetek az ilyen megváltott élet gyümölcsei.

Testvér, ismered-e a Krisztusban megjelent idvezítő kegyelmet? Kész vagy-e e világban Isten akarata szerint élni, mint az Úr Jézus Krisztus megváltottja? Hogy így életteddel a mi megtartó Istenünknek a tudományát fele-

K. J.

Remények után

Moszatok jönnak rád,
Varázatok jönnak rád,
Álmok borúlnak rád —
Sohasem ébredsz föl.

Megkötik kezedet,
Eltépik nyelvedet,
Kívájják szemedet,
Sohasem ébredsz föl.

Oktalan váratnak,
Bontanak bánatnak,
Hajtanak állatnak —
Sohasem ébredsz föl.

Lelket hogy kerestél,
Semmit sem találtál:
Halottnak születted,
Életre maradtál.

(1958. júntus)

Drágaköves szonett

Onyx sötétje, briliáns varázsa,
Lilába látó, lágyszemű zafír,
s a lámpafényből napsugárra sűrű
sápadt opálók fénye, tejbe mártva.

Gyülvölködő berillek sárga lángja,
féltékenyen smaragdok fénye ég,
rozetta villogtatja tühegyét,
szikrás dacát a végtelenbe vágja.

A drágagyöngy megörzi még a csöndet,
amit sötétzöld mélyek éje görget,
s ablak mögé betévedt csillagok

között, a kék üveggel büszke íve
alá szorítva, kristállyá teitve —
sötétben izzó onyxok vagyok!

(Bécs, 1957. jan.)

Vér Zoltán (strovers) Szabadunk képe borusan

vonz a halál s akit nem hagynak
halni az ölni kíván
koppanó jéglábackkal
jár körülöttünk a rémség
nem fér már az erő
nincs les bokrok alatt és
ott les bokrok alatt és
várja az arra menőt
Arhimédész is a háza előtt
ezt látta körét fenyegetve
fejlődő emberiség
ma saját köreit letiporja
nem vár ütközetet parancsot
zászlók hős muzsikáját
önként ugrik a bennült áldozatára
fojt a marok

s csak arra vigyáz hogy mindig
gyengébbel tusakodjon
mohó vad uszonyu rakéták
haragnak át a néma égen
mohó vad harapás gyalázza
a gyöngye lányt a néma holtat

(1958. ápr.)

Kocsis Gábor

A sztrájkolókhöz

Szürkébe' járó hősi társaim!
Se vér, se nap fejünkre nem világol,
sovány hadunk övig mocsárba' gázol
a rémlő elnyomottság tájain.

Higgyétek el, hogy százszor boldogok
halottaink. Ők nem jutottak eddig,
hol tiszta vérünk újra szívni kezdik
a vámpír és a törpe szunyogok!

De menjünk! Egy mocsár sem végtelen,
és bár a száink éhségbe, fagyba kékül,
a vállunkra új börtönfal nem épül,
s szilárd út vár — ott túl a réteken!

Szürkébe' járó hősi társaim!
Gyerünk tovább, hisz angyal jár előttünk,
s megállunk majd — szétnézni —
hogyha győztünk
magyar jövőnk ígért tájain!

(1956. nov.)

Betegek Temploma

Az utas, aki az egyik legszebb, legismertebb francia hegyi üdülő, Chamonix felé tart, az Alpok közé érve Sallanches-nál egy hatalmas, nagyoöblű, vastaghatú dombokkal határolt, közepén gleccserfolyót dajkáló völgyben gyönyörködhet. Az autót, a völgy egyik peremén, már a Mont-Blanc közvetlen nyúlványain tekergőzik, s nem sok idő múlva teljes pompájában fel is tárulkozik a hegyek fehér-fejű nagy Öregje. A völgy másik oldalán furcsa alakú hegy magasodik. Olyan, mintha óriások állították volna a dombok tetejére sziklalábú, ovális tetejű ebédelő asztalukat. A dombok végtelen, haragos zöld, erős levegőjű fenyveseket hordoznak, s pompás, a végtelenség, az erő, a biztonság érzetét keltő kilátást kínálnak a Mont-Blanc láncolatára. Afféle „Zauberberg” ez, idetelepült hát gyógyítani jónéhány nagy sanatórium. Szomorúan vidámra festett sokablakos épületeik elhúzódnak a nyaralótelepektől, be a fenyőerdők közepébe.

A „Minden Kegyelem Miasszonya” templom, másnéven a Betegek Temploma, a sanatóriumokhoz közeleső Assy üdülőhelyen épült fel, 1937-ben. Külsőjét (a toronytól eltekintve, mely szögletes formáival, szögletes órájával, inkább valami pályaudvari óratoronyhoz hasonlít) szerencsésen találta el építője, Navarina. A széles alapú, nagysikú s alacsonyan fekvő tető-elemekkel lezárt, zöldesszürke vakolatlan bazaltépületnek modern, de ugyanakkor a hegyi faházakat is finoman idéző hangulata van. A homlokzat síkját eléépített, egy lélegzettel a tetőig felnyúló oszlopok török meg. A belső térben a szentélyt három oldalról körülölelő karzat fut, melyet súlyos, románivelésű gránit oszlopsorok tartanak.

A templomocskát kívülről-belülről, világhírű modern francia képzőművészek munkái díszítik. A művészet tisztelgése ez az emberi szenvedés előtt, és segítő kéz, amely a természet-alkotta szépségek mellé az ember-alkotta szépségeket helyezi, a gyógyulást kívánók jószándékával.

A külső homlokzatot Fernand Leger nagyszerű térhatású mozaikja ékesíti. Sokszögű, színes alap-foltokon Máriának, Jézus anyjának képét, s a Bibliában található jelképes neveit

ábrázolta Leger, szokott, erős, nagyhajlású formáival.

Az oltár felett Lurçat hatalmas faliszőnyege pompázik. Témáját János jelenésekről írt könyve 12. fejezetéből veszi. A napba öltözött asszonyt, „aki terhes vala és akarván szülni, kiált vala és kinlódik vala a szülésben”, sárkány fenyegeti, „akinek hét feje vala és tíz szarva” s „aki nevezetik ördögnek és a Sátánnak”. A szőnyeg alsó részén Mihály arkangyal viaskodik a sárkánnyal „és a sárkány is viaskodik vala és az ő angyalai; de nem vehetének diadalmat és az ő helyök sem találtak többé a mennyben.” A főjelenetet baloldaltól szegélyező piros mezőben a világ teremtését jelképezi az ezüsthátú halakat bújtató vízből kinövő fa. Mellette a földet benépesítő ember-, állat-, növény-, s ásványvilág szimbólumai láthatók. A jobboldalról határoló zöld mezőben az üdvösség fája, Krisztus nemzetségi táblázata terebélyesedik.

A jó és rossz, az élet és halál örök küzdelmét Lurçat, aki a hagyományokban gazdag, ma is virágzó francia „art de tapisserie” egyik legnevesebb élő képviselője, modern formákkal, s fehér alapon ragyogó, élénk tiszta színekkel fogalmazta meg.

A faliszőnyeg megcsodálása után Rouault festett üveglakái vonják magukra figyelmünket. A nemrég elhunyt nagy festő azok közé a kevesek közé tartozott, akik számára a hit, a vallás nemcsak felhasználható témát jelent, hanem az az alkotás legfontosabb, legintenzívebb ihletője.

Az Assy-i templom számára készített munkái közül Krisztus-portréja a legszebb. Krisztusa szenvedő zsidó férfi, ember-isten, akit mindnyájan testvérünknek érzünk. Az üveglakokat úgy helyezték el, hogy a hűnyó nap fénye ragyogtatja fel őket. Megfoghatatlan, lélekcsendesítő erővel sugározzák ilyenkor a hit fenséges gondolatait.

A két mellékoltár képét Bonnard, illetve Matisse festette. Bonnard 1948-ban készült festménye Szent Ferencnek, a betegek önzetlenlelkű gyámolítójának emlékét örökíti meg, halvány pasztell-színekkel, csendes, mély hálával. Matisse Szent Dominika dicséretére készi-

tette zománcozott kerámiáját, a sárga alapon fekete, játékos, hajladozó vonalakkal megrajzolt női portrét.

A Matisse-oltáron egy halat ábrázoló, finoman munkált bronz dombormű Braque-ot, a modern festészet e nagymesterét vallhatja teremtményének.

Az oltártól a bejáratig visszasétálva a két oldalon sorakozó, Couturier és Bergot-alkotta színes üveglakokban gyönyörködhetünk. A bejárat mellett Lipchitz zsidó szobrász különös felfogású, sima felületű, leegyszerűsített kerek formákkal megalkotott bronz Mária szobra áll. A művész ajánló sorait a testvériség ószinte vallomása fűti.

A keresztelő kápolna két fehérmárvány domborművét Chagall faragta. Az ő munkája a kápolna főfalát díszítő zománcozott kerámia is, melyet a vallásuk miatt üldözöttek millióinak emlékére szentelt. A kék szín finom árnyalatai fénylenek, beragyogják a feliratot: „Minden vallásfelekezet szabadsága nevében.”

A másik mellékkápolnát Rouault Veronikát ábrázoló üveglakja, és Germaine Richier modern Krisztus-szobra teszi felejthetlenné. A szobor bronzból készült, de formája, kidolgozása azt a látszatot kelti, mintha fa-gyökérből lenne. A keresztrefeszítettet állítja elének, de Jézus öröktől-valóságát, örökké-levését a gyökér-szerű megjelenítés mellett azzal is hangsúlyozza, hogy a két kitért kar és a test alkotja a keresztet. A szobor érdekességét növeli, hogy bár non-figuratív, lámpával kivetített árnyéka szépvonalú Krisztus-fejet formál a falon.

A kriptában Kyno, lengyel absztrakt festő utolsó figuratív, fiatalkori vászna az oltárkép. Az ugyancsak itt látható mozaikot az ifjabbik Strawinsky, az ismert zeneszerző fia készítette.

Gazdag múzeum tehát az Assy-i templom, az óriások asztalának lábánál. Erdemének megfelelően naponta több-százan keresik fel, zihálótüdejű betegek, hegymászó bakancsos turisták, autóstoppal kocsikázó fiatalok, kimért, lassuléptű öregek. Van, aki imádkozni tér be, van akit csak a kíváncsiság tért be. A képzőművészet ihletett szépségei előtt azonban kivétel nélkül mindnyájan térdet, fejet hajtanak.

L. P.

Könyvszemle

Kádár Imre:

Egyház az idők viaraiban.

(Bibliotheca Kiadó, Budapest 1957.)

Háború tombol a világon, évtizedek óta. Az emberek, ha belefáradtak a puskaropogásba, más területre helyezik át a csatamezőt, oda ahol új erőket vélnék harcba vetni. Így folytatódik a világháború az eszmék síkján és ebben a harcban nem egyes emberek adják életüket, hanem népek esnek áldozatává hamis és irreális agyrémeknek.

Magyarországot az ilyen áramlatok mindig viharos erővel érik, és nemcsak szellemi hatás formájában jelentkeznek, hanem idegen hatalmak segítségével mindig akad egy-két zavarosfejű doktriner, aki kilencmillió magyar ember rövására a gyakorlatban meg is óhajtja valószínűsíteni ezeket az eszméket.

Mikor Kádár Imre könyvét a kezünkbe vetjük, reméltük, hogy tanulmányai tükröz valamit abból az évtizedes vajúdásból, amin a magyar nép és élő lelkiismerete, az Egyház keresztülment. Bizalmunk hamar eloszlott. A hangzatos címet az alcím egyértelműen elmagyarázza: „A magyarországi református egyház a két világháború, a forradalmak és az

ellenforradalmak idején”. Nem a mi módszereink közé tartozik az író kilétét, multját és jelenét részletesen elemezni és abból messzemenő következtetéseket levonni. Elégedjünk meg azzal, hogy Kádár Imre nagy szerepet játszott több mint egy évtizede a református egyházban, mivel sikerült neki minden lelki megrázkódtatás nélkül felhasználni a Szentírást a Párt előírásai igazolására.

Egyháztörténeti tanulmány vagy személyes vélemény ez a könyv?

Tulajdonképpen egyik műfajnak sem felel meg. Noha végigvezet bennünket az egyház életében eltelt negyvenkét éven, az első világháborútól kezdve az 1956-os forradalom utáni időkig, az eseményeket leszűkíti két vagy három ember munkásságának „ismertetésére”. A történelmi hátteret mindenhez egyszerűen kimásolja egy marxista történelmi tankönyvből, amelynek „tanítását” hiány nélkül elfogadja. Művében ezek után megtudjuk, hogy a református egyház a „Horthy korszakban” az „urak egyháza” és a főpásztor, Ravasz László ennek megfelelően nacionalista, antiszemita vadmagyar, aki nemcsak az akkori „reakciós” rendszer maradéktalan kiszolgálója, hanem az ország németek által való megszállásának leghangosabb üdvözlője. Ezzel a „ravaszláslói” irányzattal csak Berecky Albert száll szembe Kádár szerint. Berecky Albert, aki hívó népehez hú hazafi.

Hasonló jellegű a könyv második része, amely szerzője a felszabadulás utáni éveknek és forradalom alatt lejátszódott eseményeknek szentel. Hosszasan tárgyalja Ravasz László nyugalombavonulásának „demokratikus” jellegét, Péter János püspök áldásos tevékenységét, de alig tudunk meg valamit a református egyház életében egyedülálló *ébredési* mozgalomról, sem az egyház iskoláinak feladásáról stb. A forradalmi napok története mindannyiunk emlékezetében tisztán él, talán azért választotta Kádár Imre az események leírása helyett, Ravasz László és főként Pap László magatartásának leírását. A leghajmeresztőbb, hogy Kádár állítása szerint, Pap László útjából mindenkit félretolva, a püspöki székre pályázott.

Mindezek után csupán szomorúságunknak adhatunk kifejezést. Állításaival nem szállunk vitába, hiszen ezek az állítások összefüggésükből kiszakítva, tendenciózus beállításokban egyszerűen *hamisak* és még az sem teszi könyvét elfogadhatóbbá, hogy itt-ott a Szentírásból vett idézeteket csempész bele. Theológiailag sem bírálhatjuk, mert politikai jellege elmosza a gyéren felvetődő teológiai kérdéseket. Vajon ki és mikor írhatja meg a magyar református egyház tárgyilagos tudományos történetét a 20. század első feléből?

Szentkúti András.

Az olvasó véleménye.

Múlt évi novemberi számunkhoz kérdőívet csatoltunk, hogy azon olvasóink, visszatekintve másfél év számaira, megírassák véleményüket lapunkról. A legtöbb választ Angliából, Svájc-ból, Németországból és Hollandiából kaptuk. Tengerentúli, amerikai, argentinai, uruguayi, ausztráliai, újzélandi stb. olvasóink köréből azonban még nem is futhatott be sok reakció, midőn e sorokat írjuk — amennyiben tehát megjegyzéseik, bírálataik sokat változtatnak az alábbiakban vázolandó képen, utólag közölni fogjuk őket.

A válaszok olvasása közben elsősorban Isten iránti hála és öröm töltött el bennünket. Hála, hogy hasznos munkát végezhetünk olvasóink két év óta egyre gyarapodó táborában és táborán keresztül.

A válaszokból ugyanis kitűnik, hogy olvasóink túlnyomó többsége örömmel forgatja a Jöjjetek-et.

Arra a kérdésre, hogy „mit olvas legszívesebben”, legtöbbször csak egy szóval válaszoltak: „mindent” — vagy ahogy egy hollandiai szerkesztő írja „túl kicsi ahhoz, hogy ne mindent.”

Természetes, hogy legtöbb olvasónknak, bár egyetért a lap fővonalával, célkitűzéseivel, vannak kívánságai. Néhány óhaját már csak azért is képtelenek vagyunk teljesíteni, mert egymással ellentétesek, egymásnak ellentmondanak. Sokan az Igét, a vallásos cikkeket olvassák legszívesebben, egyesek viszont éppen ezt nem olvassák. Vannak, akik több verset, irodalmat szeretnének, mások éppen az irodalmi anyagot sokallják. Van, aki több, van, aki kevesebb „politikát” akar — megjegyzendő, hogy nem mindig világos előttünk, mit értenek egyes olvasóink politika alatt: politikával sohasem foglalkozunk, legfeljebb általános, közérdekű és politikai elveket is érintő problémákkal. Pártpolitika, programszerű politikai célkitűzések meghirdetése nem a mi feladatunk és nem is található soha a Jöjjetek hasábjain. —

Marad néhány gyakori, tehát különösen megszívlelendő kívánság: három pontot szeretnénk kiemelni.

1. Egyesek és nem is kevesen több aktuális magyar híryanagot szeretnének. Higgyék el olvasóink, hogy mi mindent meg fogunk tenni, ami tőlünk telik, hogy egyre jobban és gyorsabban működő hírszolgálatot építsünk ki, két okból azonban nem tudunk teljesen eleget tenni ennek a kívánságnak. Egyrészt, mert nyomdatechnikai okokból, minden egyes számunkat hetekkel előre kell megterveznünk, összeállítanunk, a híryanag pedig általában gyorsan elavul, — másrészt, mert havilap lévén, elsősorban nem napi eseményekre, hanem általánosabb jelenségekre akarjuk felhívni a figyelmet. Nem célnak tehát emigráns politikai hetilapokkal versengeni. Olvassa minden magyar a maga újságját, saját nézetei szerint: Nemzetőrt, Új Hungáriát, Népszavát, Bécsi Magyar Híradót, Hídfőt, Független Magyarországot, Irodalmi Újságot stb. stb. ott megtalálja együtt a politikát is, úgy ahogy kívánja — és olvassa amellett a „Jöjjetek”-et, mely alapvetően más óhaját nyújtani. Miként egyik olvasónk írja, aki igen jól meglátta szerkesztéségi elvünket: „Összintén örömmel az is, hogy a Jöjjetek önálló anyagot ad, vagyis nem ismétli” a többi emigráns lapot. Néhány olvasónkat az ismétlés talán megnyugtató, de az biztos, hogy a lapot kevésbé pontosan betűznél! Ezért nem tartjuk bajnak azt sem, hogy nem mindig hozunk kizárólag magyar anyagot. Az emigráns sors egyik csapása az asszimiláció, a másik viszont a magabizárkózó, környezetétől idegen, görcsös és meddő magyarkodás. Rendszeresen, egyre gyakrabban,

hozunk híreket, cikkeket az otthoni egyházi és kulturális életéről, régen terveztünk már egy sorozatot a magyar kisebbségek és a szomszédnépek életéről, melyet rendkívüli nehézségek folytán még nem tudunk megvalósítani. Ha azonban hazánkra nézve hasznos munkát akarunk végezni, ismernünk kell alaposan új nyugati környezetünket, annak élet- és gondolkodásmódját is.

2. Sokan szeretnék több igemagyarázatot, vallásos nevelő cikket, általában a vallásos rész kibővítését. Meg kell ismételni, hogy a Jöjjetek nem hivatalos egyházi lap, tehát igazi egyházi közlönyökre, evangélikációs lapokra nem is igyekszik hasonlítani. A Nyugateurópai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálatnak egyébként régi terve, hogy kimondottan egyházi evangélikációs lapot indít és ez tudomásunk szerint előbb-utóbb sikerülni is fog, — az evangélikusoknak pedig már van egyházi lapjuk, az „Utítárs”. A Jöjjetek szerkesztése ugyanakkor a kezdetől fogva mindent megtett, hogy több vallásos kérdéseket érintő cikket szerezzen, tapasztalnia kellett azonban, hogy nagyon kevés a tollforgató magyar teológus Nyugaton, lelkeszeinket pedig túlságosan igénybe veszi a nehéz egyházi munka. A felsorolt körülmények természetesen nem mentenek fel köteletségünktől; olvasóink nyomtatékos kérése intés, serkentés mindazoknak, teológusoknak és nemteológusoknak egyaránt, akik a bibliamagyarázat, a vallásos meditáció és a keresztyénség ügyét tollal is szolgálják vagy szolgálhatnak, hogy közreműködésükkel az eddiginél is komolyabban támogassák lapunk egyik legfontosabb feladatát.

3. Sokan kérik, hogy jelenjünk meg gyakrabban vagy bővítsük ki a lap oldalszámát. Kéthetenkénti megjelenés technikai okokból sajnos lehetetlen, az oldalszám kibővítése viszont elsősorban olvasóink aktív támogatásától függ: ha az előfizetők száma komolyan emelkedik, nem lesz akadálya a lap kibővítésének sem, és bővebb keretekben könnyebben tehetünk majd eleget más kívánságoknak is (több vers, több kép, illusztráció stb.)!

Van természetesen olyan olvasónk is, aki egyáltalán nem ért egyet a lap szellemével, és akinek igényeit félő, hogy sohasem tudjuk kielégíteni. Ugyanazon a napon érkezett, a postafiókban egymás mellett fektült a következő két válasz: az egyik szerint az egész lap „baloldali materializmus” felé csúszott, a másik meg azt állítja, hogy „teljesen a régi reakció és fasiszta emigránsok szájaize szerint írják”. Ha meggondoljuk, hogy éppen az 1956-os forradalmi ifjúság köréből kerültek eddig ki legkedvesebb olvasóink és leglelkesebb munkatársaink, továbbá azt, hogy sajnos alig van becsületes magyar, akit az elmúlt évek során ne neveztek volna hol fasisztának, hol kommunistának, nem igen hisszük, hogy különös jelentőséget kellene tulajdonítanunk ilyenfajta, elkerülhetetlen reakcióknak. — Határozottan el kell utasítanunk egy angliai olvasónk kritikáját is, aki gerinctelenségről beszél és hozzáfüzi: „valami baj történt a magyar vallással.” Ha szavait jól értelmezzük és olvasónk tényleg abban reménykedik, hogy hasábjainkon a magyar vallást fogjuk megszólaltatni, bizony csalódnai fog. A Jöjjetek keresztyén lap kíván lenni, a magyar vallásnak nevezett hangzatos és egyidőben divatos pogánykodással közösséget nem vállalunk. Nemzeti érzésünk gyökere az, hogy magyarok vagyunk. Szilárdabb és megbízhatóbb alap ez minden érdekes mitológizálásnál. A vallásos és a nemzeti érzés két különböző dolog, összekeverésük úymódon helytelen és veszélyes. Másrészt a lap számos verséből,

cikkéből és tanulmányából kitűnik, hogy milyen egyértelműen elutasító álláspontot foglalunk el a kommunizmussal és minden zsarnoksággal szemben. Gerinctelenségről csak az beszélhet, aki nem tényeken és higgadt elemzésen, hanem kizárólag különösebb felelősséggel nem járó, dübörgő közhelyeken és puffogó frázisokon méri le honfitársai hazaszeretetét.

A Jöjjetek”... szolgálata nélkülözhetetlen,” írja egyik olvasónk; nélkülözhetetlen azonban, más értelemben, az olvasó szolgálata is. Tanácsait megfogadjuk, kívánságait igyekszünk teljesíteni. A kérdőívre beküldött válaszok, megjegyzések, megszívlelendő óhajok megteremtették az első kapcsolatot a lap és olvasói között; szeretnők, ha ez a kapcsolat tovább fejlődne, erősödnék, mert csak a Nyugatra szorult keresztyén magyarság támogatása, bizalma és szeretete biztosíthatja a Jöjjetek-nek azt a helyet, melyet a magyar emigráns szellemi életben hivatva van betölteni. Miért nem „csak” keresztyén lap? Miért szellemi fórum? Kérdik egyesek. Meggyőződésünk, hogy ideje van immár, hogy a hit ne legyen csupán magánéletünk gondosan elzárt, ritkán használt és jelentéktelen alosztálya, hogy ne válasszuk szét a vallást és az életet, ne kerülgessük hágyományos idegenkedéssel a „kényes” világi kérdéseket, hogy száguldó századunk minden problémája megmérsekk a keresztyénség mérlegén. Hiszünk, hogy borzalmas korunkban, szomorú emigrációnkban a keresztyénség az egyetlen olyan alap, mely sok gyarlóságunk ellenére minden politikai, nemzedékbéli és egyéb ellentétet képes kikapcsolni, le kell, hogy győzzön, a szeretet és a remény fegyverével.

A SZERKESZTŐSÉG.

Az Egyetemes Konvent elnökségének meghívására tiznapos látogatásra Magyarországra látogatott el a Francia Református Egyház küldöttsége: Pierre Bourget, a Francia Református Egyház Országos Tanácsának elnöke és Paul Conord, az egyház külügyi főtitkára.

Hajduhadházan a Hazafias Népfrent országgyűlési képviselőnek dr. Bartha Tibor tiszántúli püspököt jelölte, akit „természetesen” meg is választottak. A püspököt egyben megyei tanácstagnak is jelölték.

A nyírbogáti gyülekezet 1947-ben emlékezett meg négy százéves fennállásáról. Anyakönyvnek bejegyzése szerint itt már 1547-ben a reformáció kálvini irányzatát követő szervezett gyülekezet volt. Jelenlegi templomuk 1828-ban épült, 1864-ben leégett és újjáépítették.

Január hó folyamán Dániában az európai keresztyén egyházak találkozóját tartották meg. Magyarországról Kádár Imre, Vető Lajos és Muraközy Gyula voltak jelen.

A kelet-német u.n. „Keresztyén Demokrata Unió” (CDU) október elején Drezdában tartott IX. kongresszusára Magyarországból az alábbi küldöttséget küldte: a római katolikus egyház részéről Horváth Richárd kiközösített egyháztag, volt lelkész; a református egyház részéről Dr. Kádár Imre theol. tanár, a Fővárosi Tanács tagja; az evangélikus egyház részéről pedig Dr. Vető Lajos országgyűlési képviselő és Káldy Zoltán pécsi esperes.

A bécsi egyetem rektorává az 1958-59. tanulmányi évre dr. Erwin Scheidert, az evangélikus teológiai fakultás professzorát választották meg. Ez az első alkalom az egyetem történetében, hogy protestáns teológus tölti be a rektori tiszteletet.

Erdélyben kb. 400 magyar vezető személyiséget, közöttük számos lelkészt, tartóztattak le a közelmúltban és ítélték el a magyar forradalommal való rokonszenvezés ürve alatt. Dr. László Dezsőt, a közismert kolozsvári lelkipásztort 8 évi fegyházra ítélték.

Egy különös könyv védelmében

J. R. R. Tolkien: *The Lord of the Rings*

(3 kötet; London, Allen & Unwin kiadó 1954-55)

Minden élénk észjárású gyermek képzelete a legkülönösebb helyeken, így pl. az ágy melletti függönyön is talál ismerősöket, akiket rajta kívül senkisének lát. E lényekkel úgy játszik, ahogy ő akarja és ebben áll előnyük a közönséges halandókkal szemben; vannak ugyan közöttük félelmetes szörnyek is, amelyek azonban a döntő pillanatban kis erőlködéssel nem létezőkké varázsolhatók. Egyébként még a szülők is, ha mit sem sejtve áthaladnak a szobának ép az imént tengerré nyilvánított részén, könnyen átváltoztathatók óriásokká, vagy jóindulatú természeti tüneményekké; ezzel helyet kapnak fiúk zsarnoki képzeletében. Ezért van a kisgyermeknek olyan makacs arckifejezése, akár valamilyen magabiztos zsarnoknak; ennek kirívó ellentéte a felnőttek borús, ráncokkal borított arca, őket már kötik a társadalmi életből fakadó kötelezettségek, a játékokat lassanként abba kellett hagyniok és ezt náluk az emberekkel való érintkezés komolyabb formái pótolják. Egyesek ugyan még később is találnak módot arra, hogy környezetüket fantáziájuk szeszélyei szerint formázzák, idősebb korban ez azonban már nem olyan könnyű: maga Hruscov is csak kisebbfajta zsarnok ma, mint ötven évvel ezelőtt. Az emberek nagy többsége alkalmazkodik és aszociális fantáziáját veszélytelen megnyilvánulásokra korlátozza, pl. énekel a fürdőkádban, vagy vonatokkal játszik. Az ólomkatonákkal való játékot felnőttek már nem engedhetik meg maguknak és az a professzor, aki szabad idejében „üzletesdi”-t szeret játszani, azt csak titokban, zárt ajtók mögött meri megtenni. Könyvet írni, vagy olvasni viszont mindenkinek szabad.

Az irodalom természetesen nem hasonlítható össze a gyermekfantáziával. Azt hiszem azonban, hogy a „legfelnőttebb” szerző is, akinek célja embereket és emberi helyzeteket a valóságnak megfelelően leírni, azért írja meg könyvét, hogy kiélhesse magát afölötti gyermekded örömeiben, hogy abban az általa alkotott személyekkel játszassék: rossz olvasó az, aki csak azért olvas, hogy magát és a többieket jobban megismerje. Annak ellenére, hogy a képzelet majdnem minden könyvben jelentős szerepet játszik, alig vannak olyan könyvek, amelyek témája kizárólag képzeleten alapszik, s ezek is mind valamilyen mentséget hoznak fel ezért; ez a „Dugó Dani”-ban például az, hogy az életre alkalmazható tanulságokat tartalmaz, a Grimm testvérek meséi és sok régi történet modern kiadása pedig homályosan ósrégi népi bölcsességeket sejtet.

Tolkien „A gyűrű hatalma”¹⁾ című könyvében nem hozott fel semmilyen mentséget sem. Három vaskos részből áll, melyek mindegyikében hemzsegnek a legképtelenebb képzeletbeli szülemények. Szerepelnek benne varázslók, eleven fák, holt lovagok, törpék, tündérek, selők, manók és olyan emberek, akik még valószínűtlenebbek, mint a felsorolt lények. Valamilyen formában ugyan tartalmaz realitást is, ez azonban annyira ködös, analógiák töredékeibe burkolt, hogy igazi allegóriát hiába keresnénk benne, még a Jó és Rossz küzdelmére vonatkozót sem. Amellett azonban annyira leköti az olvasót, hogy ismerőseim közül a könyvet senkisének tudta letenni, amíg végig nem olvasta. Csak azt sajnálom, hogy „propagandám” után a könyvet csak oly kevesen ol-

vasták el. A többiek megrökönyödéssel utasították vissza azzal, hogy idejüket nem akarják ilyen eszelős könyv olvasására elfecsérelni, amely nem tartalmaz semmilyen realitást, s emellett még oly vaskos is. Ezek az emberek, ha nem sorolhatók a fantáziagyűlölők reménytelen esetei és saját gyermekségük hóhérai közé, úgy olybá vehetők, hogy áldozatai egy olyan puritánságnak, amely félreérti az olvasás értelmét. Kellemes, sőt hasznos néha egy időt realitásoktól távoleső szférában tölteni, ha megadatik annak a lehetősége, hogy ezt veszély nélkül megtehessek.

Tolkien olvasása ugyanolyan időfecsérlés, mint a vakáció. A kikapcsolódásnak olyan módja, amelynek nincs ártalmas oldala, mivel nincs olyan szerencsétlen halandó, aki ezt a könyvet a valósággal összetéveszthetné.

Van egy szempont, amelyben Tolkien különösen megközelíti a gyermekfantáziát: ez a könyvében mutatkozó rendszeret, amely azt eredményezi, hogy a fantasztikus események legkisebb részlete is pontosan beilleszkedik az egészbe. A könyv függelékében különböző térképeket, leszármazási táblázatokat, évszámjegyzéket, az elképzelt országok történetének rövid áttekintését, különböző népek nyelvének grammatikáját és ábécéjét találjuk. Nem tudom, hogy ez általános vonás-e, azonban azt tartom, hogy a népszámlálások a képzeletbeli lények fölötti uralomnak elkerülhetetlen tartozékai. Mindig az volt a vágyam, hogy vízözönelőtti származási táblázatokról grafikokot készítsék, s így megtudjam: élt-e még Adám abban az időben, amikor Metuzsálem született és hogy halála után hány évvel építette Noé a bárkáját. Most olvasom Malory „Morte Darthur” című könyvét és szüntelenül azon bosszankodom, hogy a családi és vérségi kapcsolatok miért nincsenek benne elég világosan feltüntetve és hogy olyan mondatok fordulnak elő benne, mint pl.: „Tizenkétezer elhagyták az erdőt és mind a tizezen csatasorba álltak” vagy, hogy az embereknek olyan kardokat nyujtanak át, amelyeket azok már két órával előbb megkaptak, anélkül, hogy azokat emberi számítás szerint valaha is elveszthették volna. Tolkien munkájának rendszeres felépítése nemcsak rendkívül ügyes teljesítmény, hanem az olvasás élvezetét is növeli.

Pikáns részleteket kereső olvasók bizony csalódnak: épúgy, mint a gyermek fantáziája, a könyv csaknem teljesen mentes némi vonatkozásoktól. Csak három fontosabb női alakot találunk benne, közülük kettő halhatatlan és tündérkirálynő, csak a harmadik földi lény, hős hercegnő, aki mindig férfiruhában jár, hogy a harcokban résztvehessen. Kompenzációképpen a rossz szellemek között egyetlen női lény sem szerepel.

Attól félek, hogy ártanék a könyv védelmének, ha még több sajátosságát említeném; ha ezeket a könyv keretén kívül tárgyalnók, úgy ezzel csak fokozhatnók azt az előítéletet, amely e különös könyvvel szemben mutatkozik és nem szeretném, ha ehhez én is hozzájárulnék.

A. NUIS.

¹⁾ Tolkien angol egyetemi tanár, több kiváló tudományos mű szerzője. Regénytrilógiája, melyre sokáig nem talált kiadót, óriási sikert aratott; a legtöbb nyugateurópai nyelvre lefordították. (Sz.)

A kárpátaljai magyar reformátusokkal nemrég sikerült a Református Világszövetségnek 1945 óta először kapcsolatot találnia. 90 gyülekezetben, 56 lelkes gondozása alatt 90.000 magyar református él az Oroszországhoz csatolt Kárpátalján. Az első adatok élénk egyházi életéről tanuskodnak.

A Perthi Magyar Ev.-Ref. Egyházközség megteremtése Csintalan Miklós lelkipásztor nevéhez fűződik. Ő gyűjtötte gyülekezetbe a West-Ausztráliában szétszórtan élő magyarokat, és munkáját olyan jól végezte, hogy ez a kis gyülekezet most, a lelkipásztor halála után 5 évvel még mindig él, összetart, sőt jövőjének kiépítésén fáradozik. A legutóbbi közgyűlésen felmerült a gondolat, hogy a családok meghatározott összegű évi felajánlással tegyék lehetővé saját gyülekezeti terem megszerzését, ezáltal szilárd otthont biztosítva az egyházközségnek és felkészülve esetleges újabb magyar bevándorlók fogadására. — A Nőegylet szeretetvendégségek, karácsonyi vásár, gyermekünnepségek rendezésével ápolja az együtartozás érzését.

A Magyarországi Református Egyház Ágoston Sándor jugoszláv püspöknek 1.500 magyar nyelvű bibliát ajándékozott. Ezt az adományt az a körülmény tette lehetővé, hogy a Brit és Külföldi Bibliatársulat nagy mennyiségű papírt ajándékozott a Magyar Biblia Társulatnak.

JOJJETEK

Keresztyén havi lap.

Szellemi fórum.

Kiadja

az Admiraal de Ruyter Fonds

Szerkesztőbizottság:

Kibédi Varga Aron, Tóth Miklós,
Túski István.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2, Hollandia.

Minden cikkért szerzője felel.

Kéziratokat nem örüink meg és nem adunk vissza.

Évi előfizetési díj: Anglia: 8,— sh., Argentína: 20 peso, Ausztrália: 10,— sh., Ausztria: 30,— Sch., Belgium és Luxemburg: 50,— fr., Franciaország: 400,— fr., Hollandia: 4,— gld., Németország: 4,— DM., Svájc: 5,— fr., Svédország: 6,— Kr.

Félévi előfizetési díj a fenti összegek fele.

Megrendelhető:

ANGLIA:

Benedek Márton, 17, St. Dunstons Rd., London, W. 6.

ARGENTINA:

C. A. Besenyt, Obligado 1155, Adrogué F.C.N.G.R., Prov. Buenos Aires

AUSZTRÁLIA

Domahidy András, 142, Townsend Rd., Subiaco, W. A.

AUSZTRIA:

Bányai Zoltán, Wien, Hauptpostamt, Poste restante

BELGIUM

Galgóczy Károly, 51, rue Marie-Henriette, Bruxelles

FRANCIAORSZÁG:

Vánkay István, Cité Universitaire, Maison du Japon, Paris XIVe

és

Société Balaton, 12, Rue de la Grange-Batelière, Paris IXe

HOLLANDIA:

Postbus 7115, Amsterdam-Z. 2. Postai csekk számla száma: 316430, Admiraal de Ruyter Fonds, Utrecht.

NÉMETORSZÁG:

Ismaningenstr. 68/0, München 27.

SVAJC:

Szabó, Mittlerestr. 24, Basel.

Más országokból szíveskedjenek olvasóink közvetlenül a kiadóhivatalhoz fordulni.